

Силабус
навчальної дисципліни
Літературні екранізації
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (англійська мова та література)»
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (із зазначенням мови))
Спеціалізація	014.021 Англійська мова та зарубіжна література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Вибіркова
Викладач	Тетяна СВІЦА
Кафедра	української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/svicza-tetyana-volodymyrivna/
Контактний телефон	+38 050 680 08 26
Е-mail викладача:	svicatany@gmail.com
Графік консультацій	вівторок, 13.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
I – 5 / 150 год.	очна (денна)	I – 26 год.	I – 24 год.	I – 100 год.	I – залік
	заочна (дистанційна)	I – 8 год.	I – 6 год.	I – 136 год..	

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: екранізація, література, кіно, інтерпретація, адаптація, сюжет, режисура, сценарій, аналіз фільму, культурний контекст..

Метою курсу є ознайомлення студентів із теоретичними основами та практикою екранізації літературних творів, формування навичок аналізу взаємодії літератури та кіномистецтва, а також розвиток критичного мислення щодо інтерпретації художнього тексту в аудіовізуальному форматі.

Предметом курсу є процес адаптації літературних творів для кіно й телебачення, аналіз художніх особливостей екранізацій, порівняння літературного тексту та його кінематографічного втілення.

Компетентності та програмні результати навчання:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі загальної середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь із наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і

характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ЗК 04 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ПК 01 Здатність застосовувати досягнення сучасної методичної і філологічної наук, освітніх концепцій у процесі навчання іноземної мови і зарубіжної літератури в закладі загальної середньої освіти.

ПК 06 Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку і значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики і культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора.

РН 07 Застосовувати систематизовані наукові знання в професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності, оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 09 Застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

ПРН 01 Застосовувати на практиці знання про лінгвістичні, психологічні, дидактичні основи навчання іноземної мови і зарубіжної літератури та шляхи формування компетентностей учнів.

ПРН 06 Характеризувати тенденції, етапи і особливості літературного процесу країн у різні епохи, визначати світоглядно-естетичну специфіку літературних течій і напрямів; аналізувати твір за його ознаками та в контексті епохи, називати жанрові особливості твору, оперуючи відповідною термінологією

Зміст курсу:

Тема 1. Теорія екранізації: поняття, історія та основні підходи. Поняття екранізації як особливого виду інтерпретації літературного твору засобами кіно. Основні теоретичні підходи до адаптації художнього тексту та їх розвиток у кінознавстві. Історія виникнення екранізацій і їх роллю в розвитку кінематографа. Проблеми збереження змісту та художньої форми літературного твору під час його перенесення на екран.

Тема 2. Взаємодія літератури та кіно як видів мистецтва. Спільні і відмінні рис літератури та кіномистецтва. Вплив різних художніх засобів – слово, образ, монтаж, музика – на створення та сприйняття сюжету. Способи трансформації літературного тексту в аудіовізуальний формат. Роль режисера, сценариста та оператора у процесі інтерпретації літературного твору.

Тема 3. Типи екранізацій (буквальна, вільна, інтерпретаційна). Класифікація екранізацій залежно від ступеня їх відповідності літературному першоджерелу.

Тема 4. Проблема інтерпретації літературного твору в кіно. Авторська інтерпретація літературного твору під час екранізації. Зміна акцентів, характеристик персонажів або фіналу твору. Літературна екранізація як самостійним художній твір. Збереження або трансформація у фільмі ідей літературного першоджерела.

Тема 5. Сценарій як форма адаптації літературного тексту. Сценарій як проміжний етап між літературним твором і фільмом. Структура сценарію, принципи побудови сцен та діалогів. Трансформація складних описів, внутрішніх монологів та авторських роздумів у візуальні образи. Роль сценариста у створенні нової художньої інтерпретації літературного матеріалу.

Тема 6. Класичні екранізації світової літератури. Найвідоміші екранізації творів світової літератури. Фільми, створені за романами, повістями та драматичними творами відомих авторів. Режисерські рішення, акторська гра та візуальні засоби передачі літературного сюжету.

Тема 7. Екранізації української літератури. Фільми, створені на основі творів українських письменників. Роль екранізацій у популяризації української літератури та культури. Особливості інтерпретації національних тем і образів у кіно. Внесок українських режисерів у розвиток кіноадаптацій.

Тема 8. Порівняльний аналіз літературного тексту та фільму. Порівняльний аналіз літературного твору та його екранізації. Зміни у сюжеті, композиції, характеристичні персонажів і художніх образах. Використання кінематографічних засоби для передачі ідей твору. Сильні та слабкі сторони різних екранізацій.

Тема 9. Сучасні тенденції екранізацій у світовому кіно. Аналіз новітніх тенденцій у сфері екранізацій. Вплив цифрових технологій, серіального формату та стримінгових платформ на адаптацію літератури. Популярні жанри та підходи до переосмислення класичних творів у сучасному кіно. Роль екранізацій у сучасній культурі та їх вплив на популярність літературних текстів.

Тема 10. Використання літературних екранізацій на уроках літератури. Можливості використання екранізацій художніх творів у процесі викладання літератури в школі та закладах вищої освіти. Дидактичні функції кіноадаптацій: ілюстрація художнього тексту, поглиблення розуміння образів і сюжету, активізація інтересу учнів до читання. Методичні прийоми роботи з фільмом на уроці літератури: порівняльний аналіз тексту й екранізації, дискусія, творчі завдання та проектна діяльність. Переваги й можливі ризики використання екранізацій у навчальному процесі та їх вплив на формування читацької компетентності учнів.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Політика освітнього компонента ґрунтується на засадах академічної доброчесності, прийнятої в Університеті (<https://surl.lt/ijysjw>). Не допускаються будь-які види академічного плагіату, фальсифікація та фабрикація даних, списування; забороняється використання здобувачами освіти додаткових джерел інформації під час оцінювання навчальних результатів (у тому числі засобами електронного зв'язку). Якщо у ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

При використанні ГШП необхідно дотримуватись університетського положення (<https://surl.lt/pumbpl>) – при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШП для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов. Забороняється копіювання та генерація неправдивих фактів. Забороняється його використання в контрольованому середовищі під час проведення іспиту..

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка, платформа ZOOM.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до Положення про порядок оцінювання знань здобувачів у Бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за

результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточну роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і самостійної роботи.

За **весь курс** здобувач отримує **максимум 100 балів (підсумкова оцінка)**. До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності на практичних заняттях;

40 балів – контроль самостійної роботи.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	60	
Самостійна робота	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = F (критично низький рівень)

2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання)

3 = E (задовільно)

4 = D (задовільно+)

5 = C (добре)

6 = B (добре+)

7 = A (відмінно)

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття

$$N_{\text{практ}} = (A \div B) \times 60$$

Де:

N_{практ} = остаточні бали за практичні заняття (максимум 40)

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях (105 балів)

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно

таблиці розподілу

Формула переведення балів за самостійну роботу

$$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 40$$

Де:

N_{сам} = остаточні бали за самостійну роботу (максимум 40)

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу

20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно

таблиці розподілу

Таблиця 3. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
--	-----------------------

90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Демещенко В. Вплив літератури на становлення кіномистецтва . *Вісник Книжкової палати: наук.практ. журнал.* 2008. № 2. С. 36–42.
2. Миславський В. Н. Історія українського кіно 1896–1930: факти і документи. Т. 1. Х. : вид-во «Дім Реклами», 2018. 680 с
3. Мазурак А. Література і кіно (з історії взаємовпливів). *Наукові записки. Серія: філологічні науки.* Вип. 92. С. 446–454.
4. Кінословник: терміни, визначення, жаргонізми. Харк. держ. ун-т мистецтв ім. М. П. Котляревського [та ін.]. Харків, 2007. 327 с.
5. Брюховецька Л.І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Логос, 2011. 391 с.
6. Брюховецька Л. Приховані фільми. Українське кіно 1990х. К.: АртЕк, 2003. 384 с.

Додаткові

7. Гундорова Т. Кітч і література: травестії. Київ: Факт, 2008.
8. Лядов М. Сценарії: основи кіно-драматургії та техніка сценарію / за ре. художнього відділу управи ВУФКУ. Київ, УКРТЕАКІНОВИДАВ, 1930.
9. Пуніна О. Кінофікація українського літературного дискурсу (20-30-ті роки ХХ століття): монографія. Донецьк: ДонНУ, 2012. 332 с.
10. Просалова В. Літературна і кінематографічна версія роману М.Хвильового "Вальдшнепи" : конфлікт конкретизацій. *Актуальні проблеми української літератури і фольклору.* 2017. № 25. С.100-115.
11. Зонтаг С. Проти інтерпретації та інші есе./ пер. з англ. В. Дмитрука. Львів: Кальварія, 2006. 320 с
12. Hutcheon L. A Theory of Adaptation. New York: Routledge, 2013.

Інтернет-ресурси

13. Національний центр Олександра Довженка – <https://dovzhenkocentre.org>
14. British Film Institute – <https://www.bfi.org.uk>
15. Українська кіноакадемія – <https://uafilmacademy.org>